pagini bucovinene

ANUL II, nr. 5 (17)

MAI 1983

SUPLIMENT EDITAT ÎN COLABORARE CU COMITETUL JUDEȚEAN DE CULTURĂ ȘI EDUCAȚIE SOCIALISTĂ SUCEAVA

BUCOVINA — TOPOS ORIGINAR

Ceea ce frapează la ficțiunile literare plasate geografic în Bucovina este convergența, mai exact substanțialitatea pregnantă a reprezentărilor toposului. Firește, nu este vorba de peisaj, sau nu în primul rînd de aspectul vizual, ci de configurația lui spirituală și imaginară. Indiferent cărui teritoriu românesc ar aparține artistul (mai exact: din afara ori din lăuntrul Bucovinei) și oricărei epoci istorice, indiferent de adeziunea lui la o anumită orientare estetică sau de marca personalității creatoare, acest tărîm autohton se modelează în operă după un tipar de o excepțională durabilitate; deși, fără îndoială, în epică sînt mai ușor de decelat, invariantele lui pot fi deslușite și în poezia lirică.

Cine a străbătut satele Bucovinei a putut observa structura de microunivers a gospodăriei țărănești; clădirile ei fac corp comun, derivă parcă una din alta într-o mișcare frapantă, de reliefuri, a acoperișurilor negre în care șița se îmbină în unghiuri amintind pădurile de brad. În fond există un singur edificiu care ,fie că înconjoară incinta înverzită, fie că se situează în centrul perimetrului domestic, ca o culme care coboară spre șes: spațiu închis, dar nu izolat (nu este despărțit de lume prin ziduri de cetate), dispus să comunice însă numai din interior către exterior; efectul artistic este remarcabil. Modelul evident e muntele — formula ultimă a toposului bucovinean. Mărturia eminesciană este și ea elocventă: „N-oi uita vreodată, dulce Bucovină, / Geniu-ți romantic, munții în lumină, / Văile în flori. / Rîuri resăltînde printre stînce nante, / Apele lucide-n dalbe diamante". O legendă cosmogonică locală ne spune că Demiurgul a început lumea ridicînd din ape un munte. Chiar dacă în legendă acest munte nu are nume, ea certifică existența în fondul abisal a sentimentului apartenenței la un **centrum mundi.** La M. Sadoveanu un muntean din părțile Stînișoarei ne oferă această imagine a munților Bucovinei: „Sînt (...) niște munți mari (...). Tot suim și trecem de Dorna. Și pe urmă iar suim și mergem. Trecem de Păltiniș și Drăgoiasa și intrăm în niște singurătăți. Ș-apoi se văd munți mari, unde stau ciobanii cu capu-n pîclă și cîntă din fluier. Și mai mare peste toate-i tata munților, Călimanu — care suie pînă la nouri (toponimic derivat, după N. Densușianu, din „coelus manus n.n.) (...). Și-i noapte de toamnă, ca acuma, și vînturile dorm sus, sub brazi bătrîni de la începutul lumii". Iar un altul, din Călimani, afirmă că „am fost așezați în munții aceștia de către Domnul Dumnezeu dintru începutul lumii". Același spațiu ne întîmpină în reportajul lui Geo Bogza: „(...) aici Rarăul reprezintă dimensiunea fundamentală a lumii, latura cosmică a vieții și a istoriei (...) se înalță de pe fundul lumii spre cer, ca un enorm telescop în oglinzile căruia alunecă timpul și infinitul. Cu el începe acolo, în partea de miazănoapte a țării realitatea sufletească (...)". O spun dintr-o altă perspectivă și bisericile pictate: zugrăvind **în exterior** Geneza, Arborele lui Eseu, căderea Constantinopolului, Paradisul, Infernul, pe filosofii antichității, meșterul medieval așeza naosul-nava (unde își avea locul portretul Voievodului și se aduna poporul) în epicentrul lumii. Semn că, intrînd în istorie, toposul se investește cu o nouă semnificație, derivînd din cele anterioare: Bucovina este spațiul legendar al întemeierii, locul genezei care începe cu jertfirea animalului sacru — zimbrul: „Și plecat-au din Maramureș cu toți tovarășii lor și cu femeile și cu copiii lor peste munții cei înalți, și tăind pădurile și înlăturînd pietrele, trecut-au munții cu ajutorul lui Dumnezeu și le-au plăcut locul și s-au așezat acolo și și-au ales dintre dînșii pe un om înțelept cu numele Dragoș și i-au numit sieși domn și voievod. Și de atunci a început cu voia lui Dumnezeu țara Moldovei". **(Cronica Anonimă)** Simbolul descălecătorului trece mai tîrziu în cel al voievodului-oștean. Mormîntul de la Putna conferă spațiului bucovinean coordonata eroică. Sacralizarea lui Ștefan cel Mare se produce sub ochii noștri. De la Eminescu la Ion Alexandru, poeții i se adresează ca unui etern contemporan; precum în oricare spațiu mitic dimensiunea temporală este anulată.

În aceste circumstanțe devine normal ca acest spațiu să genereze, în literatură, fantasticul. Sadoveanu ne avertizează că în Căliman „mai sînt posibile minunile" dar în opera lui ele sînt abia sugerate. La Voiculescu însă femeia-lostriță coboară către ținuturi profane de la izvoarele Bistriței: „Pînă tîrziu, toamna, Aliman a bătut izvoarele tuturor Bistrițelor, neagră, albă, aurie, precum și a tuturor Bistricioarelor, fără folos. Nimeni nu cunoștea, nici măcar n-auzise de bistriceanca ori de fata ei și nici de sălașurile lor. Numai un moșneag trecut de suta de ani își mai amintea de ele. Era copil cînd satul le alungase cu pietre și le dase foc casei pentru multele blestemății și răutăți ce săvîrșeau cu ajutorul Satanei". **(Lostrița)** La mulți prozatori provenind din Bucovina (G. Sidorovici, Platon Pardău, Dragoș Vicol, Ion Țugui, ca să numim numai pe cei la care fenomenul este mai pregnant), fantasticul invadează realul, îl dislocă sau i se suprapune, în plină epocă a civilizației mașiniste. Servind la edificarea unor parabole sau acreditînd efectiv irealul, acest tip de proză comunică direct sau mediat cu fabulosul folcloric, la nivele deosebite de diferențiere a tiparelor inițiale. Se instituie astfel, în interiorul spațiului bucovinean real, geografii noi de factură legendară, paradisiacă sau infernală.

La polul opus se situează invarianta idilică a toposului bucovinean. Nu avem în vedere o posibilă proprietate a acestui spațiu de a impune ficțiunilor care i se circumscriu o anumită tendință către edulcorarea tensiunilor interioare, ci capacitatea lui de a concilia opozițiile și de a determina relații autentice de armonie între oameni, între om și natură, teluric și cosmic, sacru și profan, etern și efemer etc. Este, credem, o consecință a unității locului, a atașamentului secular al generațiilor față de el. Lirica poeților bucovineni, de la Mircea Streinul, Traian Chelariu, Iulian Vesper, Teofil Lianu, la cei din ultimele generații, este, în acest sens, probantă. Și nu numai atît; el impune acest tip de relații artiștilor care i se integrează, de la Arghezi, cel al poemelor nupțiale din **Ce-ai cu mine, vîntule?** la Ion Gheorghe din **Rugă la Suceava.**

Conservator în sensul bun al cuvîntului, spațiul bucovinean poate fi considerat un posibil topos-matrice al eu-lui românesc.

Mihail IORDACHE

Desen de Ion Carp FLUIERICI

autograf

„...O călătorie în propriul nostru suflet"

„Dureros de dulce" și veche de cînd ființa neamului nostru, Bucovina cuprinde, ca un sipet tainic multe comori... Comori de frumos, comori de adevăr, comori-mărturii. Le străjuiesc bătrînii baci ai spațiului mioritic, voievozi și hatmani, osteni și cărturari. Printre aceste nestemate se află templul conștiinței noastre: Putna, ocrotind mormîntul marelui Ștefan, cel care, așa cum o mărturisea Sadoveanu, și așa cum o simt oamenii locului, trăiește veșnic în inima poporului său. Matcă de geniu românesc, înfiorat tulnic al dîrzeniei și demnității, pămîntul lui Ciprian Porumbescu și al lui Labiș își ctitorește, sub văzul nostru, noi cetăți și așezăminte însuflețite de nedomolitele chemări ale contemporaneității. Numai că aici, pe fermecatele meleaguri ale obcinelor, pe șerpuitoarele drumuri care mai păstrează încă tropotul cailor purtători de eroi, aici istoria nu cunoaște împărțirea între vechi și nou, ci curge, cînd domoală, cînd năvalnică spre limanul tuturor veacurilor. De aceea, slăvitul Ștefan Vodă se vrea a ne fi contemporan și viu se arată a fi pe ziduri de cetăți și sub bolți de ctitorii, în săli de muzeu, pe buzele copiilor, în bărbătescul duh al zilelor noastre. Tocmai de aceea, poate, ocrotirea și valorificarea patrimoniului cultural național, necontenita lui sporire, prin rîvna și talentul oamenilor zilelor noastre, devin o preocupare vitală, dovedesc luciditate științifică și duioșie poetică, cîștigă inima băștinașilor, ori a drumeților vrăjiți de ineditul fiecărui popas în parte. Un itinerar în Țara de Sus a Moldovei este o călătorie în propriul nostru suflet, în marele suflet al poporului român. Și drumurile se întretaie țesînd un minunat covor din firul ce nu cunoaște stricăciune, din firul continuității prins a se toarce încă din strălucirile neoliticului și înălțătoarele porniri ale dacilor liberi. Și dacă totuși trebuie să pleci de pe aceste meleaguri, atunci, călătorule, ia-ți în priviri, zăgăzuindu-l sub pleoape, albastrul de Voroneț, închide în cutia tuturor gîndurilor crîmpeie din murmurul veacurilor, potrivește-ți ceasul inimii după acordurile baladei lui Porumbescu și întoarce-te, astfel întărit, la rosturile tale, pentru a sluji cît mai bine clipei de azi.

Iulian ANTONESCU

„Susțin existența unei direcții clasice și a unei năzuințe mai adînci spre clasicism la scriitorii români"

Interviu cu prof. dr. docent

DIM. PĂCURARIU

Nicolae Cârlan: Stimate tovarășe profesor, propun ca discuția noastră să înceapă cu... începutul. Sînteți originar din Bucovina. Prima întrebare privește tocmai această premisă a devenirii dumneavoastră: ce și cît credeți că datorați în acest sens spațiului originar?

Dim. Păcurariu: Într-o pagină de confesiune, publicată în numărul pe luna aprilie al „Paginilor bucovinene", am încercat să exprim ce-a însemnat pentru copilăria și adolescența mea acest „spațiu privilegiat, încărcat de istorie și de poezie" și cît de puternică a putut să fie înrîurirea asupra structurii și devenirii mele.

N. C.: Ar fi interesante cîteva amintiri elocvente în ceea ce privește contextul formativ din anii liceului.

D. P.: Am avut, la Liceul „Ștefan cel Mare" din Suceava, dascăli foarte buni, cărora formația mea le datorează mult și cărora le păstrez un gînd permanent recunoscător. În primul rînd, doi profesori de română: **Ștefan Pavelescu,** o vreme și director al liceului, fire de poet, cu preocupări de cercetare, autor, între altele, al unor contribuții istorico-documentare cu privire la Bolintineanu și Iosif; și Ilarion Beresnițchi, dascăl sever și metodic. Aveam, la un moment dat, și un cerc de literatură, unde prezentam comunicări și ne confruntam, la discuții cu profesorii, care nu se supărau cînd aveam alte păreri decît ale lor. Păstrez frumoase amintiri și despre alți profesori: Dimitrie Loghin, profesor de desen, pictor și poet; Adrian Petroaie, excelent profesor de franceză, încurajator, în vremea aceea, al încercărilor mele de traducător din Lamartine și Baudelaire; Constantin Teodosiu, la muzică, dirijor și compozitor; Ion Nimițan la matematică; Vasile Ienceanu la latină și... alții, toți dascăli eminenți, temeinic pregătiți și devotați profesiei lor.

N. C.: Ca student, la Cluj, ați avut, desigur, șansa de a vă afla în preajma unor profesori reputați. Care dintre aceștia credeți că deține calitatea de mentor pentru activitatea dumneavoastră didactică și științifică?

D. P.: În anii imediat următori războiului, cînd eram student la Cluj, Facultatea de litere și filozofie de aici avea într-adevăr cîțiva mari profesori. În primul rînd pe Dimitrie Popovici, șeful catedrei de literatură română modernă, secondat de Ion Breazu, atunci conferențiar; apoi Liviu Rusu, care preda estetica și, în ultimul meu an de studii, literatura universală. Mă duceam și la cursul lui Blaga, de filozofia culturii. Lingvistica era predată de doi foarte buni specialiști: Ștefan Pașca și Dimitrie Macrea. Dintre toți, Dimitrie Popovici a înrîurit cel mai mult, prin natura specialității și prin metodă, formația mea.

N. C.: Evocați figura profesorului și omului de știință Dimitrie Popovici.

D. P.: Nu era ceea ce se cheamă un orator. Își scria lecțiile și le citea cu o voce egală, plăcută totuși, lăsînd impresia că vorbește liber. Cucerea prin eleganța academică a expunerii, prin erudiție și prin noutatea asociațiilor de tip comparat, prin atmosfera de mare rigoare și temeinicie pe care o crea. Avea fața slăbită, de o paloare închisă, caracteristică hepaticilor; totdeauna haine și cravată negre, cămașă albă. Asta contribuia la impresia de om sever și auster pe care o lăsa. În realitate, era un dascăl amabil, foarte corect și politicos. Îndruma îndeaproape lucrările studenților, iar la seminarii, de obicei foarte animate, lăsa libere discuțiile,

(continuare în pag. IV)

Interviu consemnat de Nicolae CARLAN

cum se face cuibul

Mai intîi se ia sufletul și se scaldă în rouă
Cu trupul gol stai să te atingă părul Lunii
La vederea acestei neasemuit de frumoase ningeri
Dușmanii tăi vor muri de spaima
Inocenței.
Inima iți va fi o portocală de foc
Păsări vor trece pe cerul ochilor tăi
Nu te uita decît la mesteceni și la ciute
Mănîncă mere din măr, cireșe din cireș
Ca la-nceputul lumii,
Veșmîntul să-ți fie din mătase de înger
Uită de deșărtăciunea puterii,
Călătorește, cosește trifoiul,
Lasă privighetorile să cînte unde vor ele
Rușinează-te, dar nu te umple de rușine
Mîngîie relieful iubitei,
Iubește în hohote
Și cînd toate sînt gata
Lasă cheia fiului tău.

Constantin ȘTEFURIUC

A PRIVI

să fim lîngă arbori

Se face dimineața în arbori și se aud în ramuri, venind din adîncuri, sevele albastre, iar florile, florile din livezile noastre, florile iubitelor noastre, florile pentru morții noștri, toate florile vin să ne vestească o nouă rotire, o nouă urcare și o nouă trecere...

Stau și privesc teiul, teiul de sub fereastra apartamentului meu, de unde, spre răsărit, nu departe, văd statuia lui Ștefan, Domnul nostru, baciul care ne-a lăsat pămînt pentru iubire, durere și încredere; pentru ură, pentru dragoste și iarăși pentru iubire, pentru speranță și întemeieri.

Înfloresc arborii, femeile subțiri și înalte înfloresc și ele, miracol la fiecare început și, așadar, nu miracol: certitudine!

Înfloresc inimile noastre, uităm acum înfrîngerile, uităm neîmplinirile și ne propunem să reintrăm în rînduri, să sperăm, să fim din nou lîngă arbori, uimindu-ne și uimindu-i!

George DAMIAN

Cronica literară

continuitatea unui poet: ADRIAN POPESCU

Prejudecata care despică fenomenul poetic în „conținut" și „formă" și-i orînduiește „temele" în „majore" și „minore" s-a rostit și asupra volumului **Suburbiile cerului** al lui Adrian Popescu (Ed. Eminescu, 1982), atribuindu-i, cu dorința vădită de a-l flata, o „revenire la primordialitate" și o (nou apărută !) „meditație asupra existenței moderne". Ca și cum fastul imagistic, gongorica răsucire a frazei, fervoarea „stilizării" n-ar putea conține o „primordialitate" (autenticitate) a lirismului, ca și cum acesta ar fi, în deplinătatea facultății sale, incompatibil cu „meditația" ! Unii glosatori ai literaturii respiră ușurați cînd împing creația într-un spațiu ce li se înfățișează mai „avantajos", dar care nu e propriul său spațiu, asemenea unor fotografi care își așează clienții în dreptul unui panou sublim cu lacuri, lebede și castele sticlind într-un soare absolut. Cititorul atent va constata însă că poetul de care ne ocupăm nu are nevoie de artificii de înțelegere, de o investigare a sarcinilor unei „viziuni" mai onorabile decît cea ilustrată în fapt. Deplasarea accentului de pe decorativul trăit ca un „conținut", pe un pretins „conținut" superior, searbăd traductibil în comentariu, e, neîndoielnic, o erezie. O „despodobire" a poemelor, salutată de cineva (ca și cum metaforele ar putea fi culese din ramurile lor precum globurile colorate dintr-un pom de iarnă), ar însemna o mutilare. Adrian Popescu știe prea bine ce are de făcut, păstrîndu-se, cu puține excepții, în mediul său potolit, armonios, stăpînit de visul întors spre sine al virtuozului. Așezat pe linia de plutire a începuturilor, ne propune un estetism intensiv, aburit de sentiment (umanizat). Acest nimb sentimental îl ferește de alunecarea în grotesc, în inform, în asociația cinică, îi acordă o apropiere de lucruri, prielnică meșteșugarului. Exercițiul metaforei e lipsit de aparența caznei, fluid ca un melos, lăuntric, grație tocmai „acordului" la univers pe care-l invederează poetul (acord feeric, significînd un voluptuos abandon în cantabilitatea obiectelor, în iluzia că proliferarea imagistică necurmată e o față a lor, obiectivă). O raportare la umanismul serafic și incantatoriu al lui Voronca se impune. Contemplația estetă ne apare astfel eliberată de dificultățile interne, de reziduurile combustiei morale. Desprins de spasmele personalității, autorul își descoperă un profil angelic, consunînd afectiv cu cristalul expresiei. Lacul anunțului său concettist se așterne pe un lemn fără cusur, netezit pînă la anihilarea tuturor nodulozităților. O natură moartă devine prilejul unei etalări de prețiozități. Poetul e un flamand cu simțurile aprinse și refrigerate prin picturalitate : „Sub jetul de apă bolborosind / spăl măruntaiele unui pește / șuvoiul sîngelui devine / trandafiriu ca valvele scoicilor. / Icrele gălbui stau îmbrățișate / o pieliță subtilă ca sufletul / le ocrotește. / Colonii de vieți viitoare. / / Osul amar al capului îndepărtează-l / / Cine-mi spune că din aceste perle / minuscule care se-anină de mînă / nu s-ar fi născut / un arhaic triton, o melusină ?" **(O pieliță străvezie).** O alcătuire oarecum artizanală a perspectivei îi determină variantele, în funcție de tehnici istorice, de modalități, în aceeași măsură, consacrate și „imaginate", sub acolada ornamentului. Plimbîndu-se prin marele muzeu al Formelor, Adrian Popescu le selectează pe cele ce-i convin, le transcrie în codul propriei lor opulențe. Muzeul e astfel transpus în planul său intim, exponatele se manifestă drept factori operativi ai „viziunii". Iată crochiul artei spagirice : „După ce-ai învățat dialectul safirului, cum să mai / poți vorbi o limbă aspră, uscată, de lut, / în cerul gurii strivesc mireasma unor granule / de cristal himeric" **(Mierla de apă).** Sau răsfrîngerea, într-un ochi de orfevru actual, a miniaturii medievale : „Marile panouri de aur se închid încet, dureros de încet, / ca două pagini dintr-o miniatură medievală, / peste priveliștea unei grădini cu arbori melodioși, / peste viziunea vămilor adîncului într-o străfulgerare" **(Kósciól Mariacki).** Ori, „sinteza" unei existențe de capă și spadă : „Un șuvoi șovăia în pantă. Strălucitor și cristalin. / / Făcea să lumineze pietrele dealului. Ca niște versuri postume. / Ca și podoabele de aur deshumate de furi. Spuneți-mi / Unde găsesc un felinar de vînt și o pelerină ?" **(Cițiva stînjeni).** Artist plastic refulat, poetul migălește acea magie a penumbrelor roșietice care au adus, sub semnătura lui Georges de La Tour, o lume de enigmatice intimități, țesută din corelații formal-morale. Eclerajul de lumînare scoate în evidență mulajul metafizic al unui Destin : „Ramura înzăpezită a sfeșnicului așezat pe / un colț de masă își amintește ceva / îndepărtat și definitiv pierdut. (...) Bulbul cu zeci de cămăși al flăcării / un romb evanescent, o mică ogivă / pulsînd asemeni unei inimi. (...): Flacăra muribundă a lumînării, a trandafirului, / în ce cotloane ale vremii ne întorc ele ? / Ne așteaptă cineva acolo ? Și dacă ne așteaptă ? **(Pană de curent).** Reîntors la uneltele sale, autorul **Umbriei** descifrează structura verbală a Lumii, cu o remarcabilă suavizare a livrescului, reflectată precum o stare de paradiziacă inocență. Revărsîndu-se aidoma unei emanații a Universului textualizat. poemul e, în raport cu acesta, pleonastic, poezie a poeziei esențelor: „Înscris în periodul amplu al colinelor ninse, / în anacolutul unui șir de munți vulcanici, / care apar și dispar sub calota zăpezii / irizînd în mii de cristale, / mici oglinjoare unde îngerii / își contemplă una din cele șapte mii de fețe, / sînt un adjectiv arhaic..." **(Călătorind, iarna).** Totul afirmat cu un patos dedus, disciplinat, cordial, fără zguduiri și discontinuități (e vizibilă și maniera Aurel Rău), în cercul unei existențe pașnice, de expert al materiilor prețioase. Ele sînt invocate direct și indirect („Tu culegi roua în palme ca pe un argint viu" — **Băutorul de rouă** ; sau „Dintr-un vas preaplin se prelinge aur pe tijă" — **Albinele** ; sau „o buclă din pletele Binevoitoarei, păstrată / într-un medalion de argint" — **32**), precum expresii ale unei decantări consumate, prefabricate ale limbajului artei. Poetul citește existența prin lentilele șlefuite cu migală ori servindu-se de „lampa magică", a cărei rază are puterea de a releva peisajele realității, altminteri topite în bezna amorfului : „Lumea din jur mi-o întunecă ; / cu o precisă voluptate înlăuntrul meu / concentrîndu-și fascicolul. / Nu văd în afară nici la doi pași, / numai în haloul misterios / pe care-l desface sufletul ei. / / Așa aplecat peste fațetele unui diamant / simt țărmuri și miresme, insule și priveliști, / adîncit într-o solitudine plină de voci" **(Lampa magică).** Adrian Popescu e un bijutier al percepției comune, al melancoliei cotidianului din care scoate efecte de rafinament. Muza sa trebăluiește prin casă, împodobită cu luxoase inele, brățări și pandative.

Gheorghe GRIGURCU

CONSTANTIN CERNICA

despre poet ca despre poet

Sub streașina nopții condurii Cenușeresei
și ochiul zvîcnește țintind amintirea
cînd de la un mal la celălalt mal
bărcile migrației repetă
marile descoperiri geografice
iată, vei spune, timpul pentru care
așteptînd amînarea
poți deschide ușile pînă cînd
vei fi propria ta realitate.
Dar, unde ajunge privirea
aerul conservă mereu altceva
și totuși, și totuși, și totuși
la capătul privirii, existența.

despre poet și despre punctul de echilibru

Bocetul ierbii nu mai emite discurs
pentru cel ce monologhează cu fața la zid.
Două mii de porumbei așteaptă în ouă plecarea
atîrnă mucegaiul pe ziduri, totul
e-ncremenit în speranță ca și cum
asta se înțelege de la sine,
iar fantomele au fugit din sîngele cald
în piață, soclul ființei pure, utopia
(de utopie se ocupă băcanul și alți favorizați)
își lărgește sfera de influență și umblă
meridian imaginar cu cercul prin copilăria
sfîrlezei pămîntului de la răsărit la apus
într-o fugă nebună luminii să-ndure
speranța, sau utopia, îmi șoptește poetul,
nimic nu e sigur între cuvinte sau poate
numai amintirea derulată cu 16 imagini/s.
Și, totuși, vine, vine primăvara galopînd
viroza și gripa și nebunia sîngelui aburind
conturul realității și tichia de mărgăritar.

despre poet și despre tîrziu

Dacă și moartea are tandrețea firului de iarbă
în timp ce ia cu asalt bulevardul
depărtarea-i minată de-un cîmp de cartofi
și tot mai des decorul cuvintelor
e aburit de realitate (ca fereastra
pe amintirea căreia scrii numele singurătății).
Și, totuși, prietene, obișnuit cu recuzita-ntîmplării
poți privi cu încredere hermeneutica din zațul cafelei
și apoi, parabola purpurie cu eroul și antieroul
noului roman așteptînd, ca o pisică trecută în propria-i
abstracțiune
literele să se cațere precum maimuțele pe nervii biciuiți
cu tranchilizante.
O, niciodată, niciodată nu vei ști
punctul acesta din care se pot naște poemele lumii
și, totuși, firul de iarbă are tandrețea cioplitorului
ce-și povestește biografia în fața pietrelor.

despre poet și despre sentiment

Batistele peroanelor și vîntul din est
iată o soluție pentru fundul de ochi
și etichetă lejeră pentru raportul sinuos
al natalității străbătut cu bețișoarele de orez ale
legilor demografice și ale frumoaselor basme în care
la stînga binele la dreapta răul și triumful
spre binele binelui va triumfa cu părere de rău pentru
nuanțe,
pentru tinerețe fără bătrînețe și pentru prințesa
de sub pielea reptilei (sau poate invers) cine
mai poate ști cîte zile și nopți veghează poetul
în margine de lume la înfășurarea corectă a spiralei
universului
la somnul iubitei gîndind și iarăși gîndind
cum de-i posibil ca floarea încă de gips s-aburească
fereastra
batistele peroanelor și vîntul de est...

Proză

niciodată uitarea...

O senzație ciudată începu să facă largi ocoluri în jurul meu, cercuri concentrice tot mai apropiate, unde rotunde pornind invers, nu ca dinspre piatra aruncată în lac, ci ca dinspre margini spre piatră, tot mai strîns aglomerîndu-se spre ea, adunîndu-se în ea, piatra însăși devenind o sumă de unde concentrice. În stînga, spre vale, un vreasc trosni sub picior, în spate, un corp masiv învolbură tufele, în dreapta, spre culmea ascunsă, o pasare zvîcni țipînd dintre crengi. Nu mă întorc imediat, mă prefac doar că îmi așez mai bine geamantanul pe umăr și îmi rotesc privirea împrejur, pe furiș, ca în treacăt. Dar nu se vede nimeni, pădurea dormitează sub soarele leneș de octombrie. Merg mai departe însoțit de aceeași senzație stranie : ochii bănuitori ai unei sau unor ființe omnipreznte ce lunecă, se preling peste ierburi și frunziș căzut, printre trunchiuri, sau poate mai multe perechi de ochi nemișcați veghind din loc în loc, străji nevăzute, neștiute, ale pădurii, sau ochii pădurii înseși.

Am iuțit pasul. Cărarea coboară ușor, pieziș, apoi urcă iar printre copacii tot mai deși. În partea aceasta cele două șiruri de munți se apropie tot mai amenințători unul de altul, îngustînd valea care îi desparte, ca apoi să se îndepărteze din nou, puțin, și iarăși să se apropie în unghi prelung.

Cufundat în mersul meu învăluit în fior de teamă, care nu era totuși sau nu era numai teamă, imaginea neașteptată mă găsi nepregătit să o întîmpin. Sau poate greșesc și însăși aceasta ce nu era numai teamă să fi fost o prefigurare. Am tresărit deodată și m-am oprit : în fața mea pădurea se deschise, dezvăluind coasta pe care se înălța Cetatea.

Un colț de zid, sus, izbucnește ca un pinten de corabie a fantasticului dur, spărgînd fantasticul calm, învăluitor, al pădurii de toamnă. Cinci rînduri paralele, circulare de trepte uriașe ca niște ziduri sau tăieturi verticale în panta abruptă intersectează urcușul spre vîrf. Deci această Cetate există, se află aievea în fața mea, chiar dacă mi se arată într-o lumină fntastică. Urc în fugă, atras magnetic de pintenul de piatră. dar, odată ajuns, prima senzație trăită e una de ușoară dezamăgire : el e un semn semeț a ceea ce a fost, acum străjuiește doar părăginirea, în spatele lui mai sînt numai urme de ziduri aproape înghițite de munte, mai mult contururi, însemne. Urc pe vîrful-pinten, de aici pot distinge clar forma rectangulară, urmele a ceea ce fuseseră cîndva ziduri interioare și urmele pătrate ale fostelor turnuri. Peste tot se întind șerpii subțiri ai vrejurilor de murăriș aproape uscat. cresc rigide fire de iarbă înaltă, păioasă, tulpini lemnoase de mătrăgună și ale unei flori galbene, bătute, cu petalele scrumite de toamnă, flori de pai cu albăstriu-roșcatul lor vag, transparent, sticlos, două tufe de măceș, o tufă mai înaltă de drimoc umple patratul fostului turn dinspre miazănoapte, frunzele păroase, de un verde suriu căpătau acum nuanțele tutunului atins de îngheț. Ceva mă făcu să știu că zidurile acestea n-au fost distruse numai de vreme, o forță anume le spulberase înălțimea și abia apoi anii, soarele, ploile, vîntul și ierburile desăvîrșiseră măcinarea. Cine și cînd le-a fost ridicat, cine și cînd le-a spulberat ? Acum cîte sute de ani ? sau mii ?, soarele cărui mileniu și cărui veac le-a luminat întîiași dată ? Și dacă întrebările nu-și găseau răspuns, mă făcură în schimb să simt că dezamăgirea dintîi fusese o simplă impresie mincinoasă, zidul de sub picioarele mele trăiește viu și sfidător uitării, temelia lui trebuie să fie în legătură cu centrul pămîntului. Dar nimic din ceea ce văzusem pînă atunci și știam nu mă ajuta să merg mai departe cu înțelegerea.

Dincolo de ziduri, spre miazăzi, se deschide o poiană. Am întins canadiana pe iarbă, m-am culcat cu fața în soare. Drumul greu îl parcursesem, de acum nu mai trebuia decît să cobor în vale. Soarele uscase de mult iarba și aripile cosașilor, ortoptere care se înverșunau să trăiască pînă în această zi de octombrie, alt semn de toamnă lungă. Observam că aici, cosașii nu sînt verzi cu burțile galbene, ci au elitre negre și aripi lungi, de un roșu aprins. În țîrîitul lor și sub soarele calm, oboseala amenința să mă adoarmă. Iar eu trebuia să plec, un alt tărîm la fel de necunoscut, mă aștepta. Am dat să mă ridic, dar trupul nu mă ascultă, arcul spinării refuză să se îndoaie și să mă așeze pe tălpi, picioarele rămîneau înghețate în iarbă, mîinile amorțiseră. Cum și de ce ? și cine ? am reușit să mă întreb pe cînd un alt cer cobora asupră-mi. De ce mă oprește pămîntul acesta ? „Pămîntul acesta e mare, pămîntul acesta e mic... spuse un glas venind de pretutindeni, un glas cunoscut, pe care nu-l auzisem niciodată. Pădurea pare să doarmă, munții par numai că dorm... primăvara trece în vară, vara trece în toamnă, toamna trece în iarnă și iarna în primăvară iarăși trece, lumea merge înainte întorcîndu-se în sine mereu... și fiindcă ea merge înainte întorcîndu-se mereu, omul poate să creadă că ceea ce va fi este uitare...". „Și nu există uitare ?" am întrebat. „Uitarea este un nor, uitarea este o ceață... norul și ceața sînt trecătoare, norul și ceața sînt veșnice... Tu poți uita muntele, dar muntele există... copacul nu-și vede rădăcina, dar rădăcina există și îl face să fie ; omul uită sînul maicei sale, dar fără el n-ar fi... Uitarea este ceea ce omul ascunde în sine și nu vrea ori nu merită să știe... uitare există, uitare nu există...". „Dar cine vorbește?" am gîndit iar. „Cel-care-vorbește este cei-care-vorbesc, Cei-care-vorbesc sînt Cei-pe-care-îi-știi... glasul Celor-care-vorbesc este ascuns în tine și acoperit de uitare, pentru că tu n-ai ajuns încă să înțelegi chemarea lor ascunsă în tine... Cei-care-vorbesc sînt cei Care-spun-adevărurile-dintîi... iar omul uită prea ușor adevărurile dintîi, pentru că i se par prea sărace, așa cum uită lumina și aerul și apa și focul și pămîntul din care s-a întrupat, deși prin ele trăiește și ele trăiesc în el...". „Și totuși, cine ?" am întrebat. „Cei-care-există, Cei-prin-care-exiști. Cei-care...", începu / începură să se piardă glasul / glasurile, îndepărtîndu-se în cercuri concentrice tot mai mari și mai mari. „Nu pleca, am strigat, lasă-mi măcar o cheie, un semn !". Glasul / glasurile se opri / opriră o clipă din răsfirarea concentrică și l-am / le-am auzit ca o șoaptă : „Semnul cel mare se află pretutindeni și în tine și de aceea e atît de îndepărtat. încît nu-ți va ajunge o viață ca să-l cunoști pe deplin..." „Și totuși, am strigat iar, arată-mi măcar unul din drumurile care duc spre el !". „Drumurile spre Marele-Semn, pornesc din tine și se sfîrșesc în tine, ele nu au număr... în clipa cînd vei afla unul, alte șapte îi vor lua locul... și nu se vor sfîrși niciodată, dar fiecare dintre ele pornește de la adevărurile dintîi și tot spre ele duce..." „Și totuși... !" am gîndit iar. „...Dar vei primi un semn pentru ceea ce iarba pe care stai acoperă cu uitare... privește și vezi, încearcă să înțelegi... uitare există. uitare nu există..." Și glasul / glasurile se adună / adunară în unde inverse, cercuri tot mai strînse concentrîndu-se în mine, pînă am simțit că pămîntul mă topește în el și iarba mă înalță în fire. Toate erau pămînt, toate erau cer, toate erau aer, toate erau apă. toate erau munte, toate erau pădure, toate erau iarbă...

Apoi mă aduseră iar în starea dinainte, pădurea se deschise lăsînd în mijloc poiana luminată. În ea coborî un bărbat înveșmîntat în piei mițoase, în urma lui pășeau lunecate șase femei în straie lungi, albe. Bărbatul se opri la marginea poenii și propti o sabie uriașă în pămînt, femeile se răsfirară lunecînd împrejur. Una se opri în capătul de sus al poenii și în aceeași clipă în jurul ei crescură stînci înalte. ea se ridică pe vîrfuri ca să poată vedea peste crestele lor ; cea de a doua coborî mai spre capătul de jos al poenii și se așează într-un scaun de piatră neagră ; cea de a treia lunecă spre marginea dinspre miazăzi și se așează pe un disc de gresie sură ; cea de a patra se apleacă să culeagă o floare și în aceeași clipă floarea se făcu cenușă ; cea de a cincea fu învăluită în ceață subțire, pe cea de a șasea ceața o acoperi...

Bărbatul înfipse sabia în pămîntul de sub picioarele lui și îndată se porni un vînt dinspre pădure, culcă iarba și undui straele albe ale femeilor. El apăsă cu amîndouă mîinile mînerul sabiei, înfundînd-o încet în piatra muntelui ; vîntul se înteți și femeile își culcară fețele pe genunchi, își prinseră genunchii cu brațele. cea de a șasea nu mai fu decît o urmă de ceață. Pe măsură ce sabia cobora mai adînc, bărbatul cobora și el, femeile descreșteau, pînă cînd fură doar niște pete albe spre care începu să înainteze iarba. Dar petele albe nu se lăsau învinse, ele se făcură izvoare limpezi, se făcură pîraie ce tăiară poiana, tăiară pădurea, tăiară muntele, alergară pe albii de piatră ca să se întîlnească în vale. Iar ceea ce nu reuși să acopere iarba încercă să acopere pădurea, ea coborî peste cele șapte pîraie, dar le ascunse numai. Ele continuau să curgă sunînd peste pietre un cîntec pe care n-am încercat să-l înțeleg atunci, pentru că, se știe, un cîntec nu poate și nici nu e nevoie să fie înțeles...

(Fragment din romanul „Nopțile inocenților")

Corneliu RĂDULESCU

PERMANENȚE

S. Fl. Marian inedit. Prefață la „Botanica poporană română"

După neașteptata și timpuria sa dispariție, S. Fl. Marian a lăsat numeroase volume inedite în diverse faze de lucru. O parte din ele se aflau în proprietatea fiicei și ginerelui academicianului bucovinean, iar o alta a fost încredințată de moștenitorii Maria și Mihai Cărăușu din Suceava, Bibliotecii Academiei R.S.R., București. Printre ineditele din fondul documentar sucevean se numără și **Botanica poporană română,** la care Marian a lucrat 43 de ani, fiind încurajat și sprijinit de T. Maiorescu, I. Bianu și alte personalități ale timpului. Inedita lucrare cuprinde 11 798 pagini, format coală de cerere, distribuite în 12 volume. Dintre acestea 2 078 p. sînt ordonate și transcrise de Marian în 4 volume închegate, iar restul au rămas în diverse faze de lucru.

Folcloristul român a întocmit, pentru fiecare volum, cîte un ierbar, dintre care s-a mai păstrat doar unul. Manuscrisul inserează, în ordine alfabetică, articole despre circa 525 specii de plante. Informațiile sînt culese de pe întreg teritoriul locuit de români, avînd prioritate Bucovina. Fiecare plantă este tratată monografic, în cîte un articol ce se întinde pe una sau mai multe pagini. De regulă, grupajul de referințe începe cu descrierea mediului în care crește planta ,a ciclului de vegetație, a foloaselor aduse, a denumirii științifice (în limbile latină și germană) și populare. Ponderea, în conținutul unui asemenea articol, o au legendele, credințele, vrăjile, descîntecele, doinele, poveștile și alte creații ale fanteziei populare cu privire la planta respectivă.

Se pare că Marian, odată cu asimilarea concepției științifice a lui B. P. Hasdeu, la alcătuirea **Botanicii** a avut în vedere principiile ce au stat la baza dicționarului **Etymologicum Magnum Romaniae.** El a urmărit să demonstreze că în cultura orală milenară românească se ascund comori neprețuite de cugetare, simțire, frumos și înțelepciune.

La începutul primei fascicole (inv. nr. 112) a volumului al XII-lea al manuscrisului **Botanicii poporane române,** am descoperit, în 1970, următoarea prefață inedită :

„Încă de pe cînd mă aflam în a doua clasă gimnazială mi-a fost drag a mă ocupa cu **Flora română,** a aduna nume de plante românești și a le scrie după A.B.C., și manuarie. Această întreprindere am fost început-o, mai întîi, dimpreună cu doi colegi de ai mei, anume : Ilie Pantazi și Georgi Lupu (Forgaciu), dară nu-mi succese.

După un interval de vreo cîțiva ani însă, văzînd cum că o **Floră română** ar fi de neapărată lipsă pentru literatura română, m-am apucat iarăși a examina scriptele mele de mai înainte, a le mai scrie din nou, precum a le purifica și a le adăugi, culegînd nume românești de plante atît din gura poporului, cît și din alte cărți și ziare.

Numele acelora, care au publicat nume de plante în limba română sînt : Costache Negruzzi, Georgi Barițiu, Ion Bob, episcopul Făgărașului. Aceștia au publicat într-o cantitate mai mare, sînt însă și alții, dar nici unii nici alții nu mi se pare a fi publicat numele cel adevărat românesc al plantelor, precum se află în gura poporului, ci, pare-mi-se, mai mult a le fi tradus parte din limba latină, parte din cea germană etc. etc. Adunînd toate numele românești de plante a acelora și completîndu-se cu altele ce am aflat la mai mulți, tot una le-am scris și eu așa, iar la ale acelora care nu mi s-au părut că sunt drept românește, le-am adăugit numele autorului care le-a publicat.

De bună seamă că nu în fiecare parte locuită de români numele plantelor e tot acela, ci una și aceeași plantă poate să aibă în unele părți un nume, iar în altele altul și despre acestea sunt cert prin experiență, pentru că chiar în Bucovina românii dintr-o parte, tot aceeași plantă o numesc altfel.

Este greu a da nume unei plante amăsurat celui latin, ca să fie cunoscută acea plantă sub acel nume în toate provinciile locuite de români. E greu, deci, însă dacă noi vom lăsa lucrul de azi pe mîine și nu vom scoate o **Floră română,** unde să fie nume de plante din toate provinciile românești, atunci, desigur, că nu vom putea avea îndemnare cînd am voi să traducem o atare botanică sau o altă carte națională din altă limbă străină, ci ori că le-am traduce de pre latinește, ori că am pune niște nume pe care nu le-ar cunoaște nimeni.

În fascicolele mele de aici încă n-am ordonat numele plantelor după alfabet, ci le-am scris numai așa după cum le-am aflat prin alte cărți sau din ziare. Ordonarea lor va urma mai pe urmă, după ce voi afla un număr mai însemnat, după ce voi fi parcurs mai multe vocabulare apărute în limba română și după ce voi fi examinat toate numele ori de sunt de adevărat românești, ori nu.

Numele românești ale plantelor scrise în aceste fascicole sînt culese din următoarele cărți și ziare : **Foaia Societății pentru literatura și cultura română în Bucovina,** nr. 3, 4, 5, anul V, martie și în această **Foaie** și-a publicat C. Negruzzi **Flora română,** p. 91. **Calendariu** din anul 1858 și 1859 a publicat, la p„ 15, G. Barițiu **Vocabularul de numele plantelor transilvane în românește și latinește** (după sistemul lui Linc L., nemțește și ungurește). Am mai aflat nume românești de plante în **Dicționarul românesc, latinesc și unguresc,** editat de episcopul Făgărașului Ion Bob, Cluj, 1822, precum și în **Catalogul oficial al expozițiunii naționale, din 1865, din Iași publicat de Ion Ionescu,** Iași, 1865 etc.

Suceava, 4 decembrie 1880 (?)"

Scrisă pentru a fi folosită, probabil, la volumul ce-l avea gata pentru tipar înainte de 1879, prefața marchează opiniile autorului într-unul din momentele inițiale ale genezei **Botanicii poporane române,** în care se năștea hotărîrea nestrămutată a lui Marian de a crea o lucrare temeinică.

Paul LEU

umbra lui icar

**Dacă ești tînăr și nu te-au părăsit durerile și credința
într-o zi ai să descoperi că n-ai cîștigat nimic : nici
bătrînețe, nici moarte, că totul a fost un vînt
pe deasupra pustiului.
Chipul vopsit cu rușine se va stinge în noapte și frig
și n-ai să mai știi pentru ce s-a născut fiul tău :
cu ochii la el, ca-n fața unui dezastru,
vei cotrobăi prin cele știute și învățate
după o lege, după o taină
și negăsind nimic decît miinile tale arse de
neputință
te vei destrăma încetul cu încetul ca un strigăt în
somn.**

Victor RUSU

Desen de Mircea DĂNEASA

logos

**Să vorbim în visuri
în limba lor cerească
acoperită de pulberi astrale,
de solzi zeiești,
în limba de dinaintea limbii,
în limba de după amuțire,
în cea care n-are vedere văzînd,
în atotputernica limbă a nopților.**

Marcel MUREȘEANU

clepsidră

**Vînătoare prin pădurile bătrîne
De undeva se apropie Timpul
Cu ochiul lui, imens fagure golit.
Răcoarea albastră îl mistuie.
Pentru a cîta durere ?**

Viorica PETROVICI

* * *

**Dragostea
cu rostul ei
îmi încălzește palmele,
degetele mele
îndrăgostite
mîngîie
aerul
de lîngă
fruntea ta**

Lucreția ANDRONIC

creion

**...Mai sînt femei cu sufletul cernit
Ce-așteaptă trenuri lungi din răsărit.
Mai sînt bătrîni cu-n gînd departe dus
Ce-așteaptă trenuri lungi dinspre apus...**

**Dar cei topiți în neguri de război
Țărînă sînt, nu pot veni-napoi...
Doar trenuri vin pe-același drum de fier
Și iar se duc spre zări în care pier...**

Clement ANTONOVICI

despre peisajul liric

Lirismul nu e o aspirație vagă, difuză și confuză, un soi de exudație a lucrurilor, ca ceața pe un lac. E o dimensiune **obiectivă** a ambianței, nu o sumă de senzații subiective haotice, nesolicitate. Mă gîndesc mai ales la hoinarul care hălăduiește peste arături, prin cărări în diagonală, adulmecînd mesajul naturii, ca prepelicarul dîra iepurelui.

Solicitarea lirică a Naturii este o știință exactă, fără nici un element de anarhie. E aproape algebrică : simbolul odată capturat, trebuie integrat unei ecuații cu mai multe necunoscute, ecuație în același timp limpede și grăitoare. Drumul mare obișnuit duce la un punct asemănător cu cel de plecare. Numai cărarea duce în țara de dincolo de negură.

Lirismul peisagiului folticinean e constituit din suma senzațiilor oamenilor care l-au iubit și l-au însuflețit în și prin jocurile copilăriei, sau prin plimbările din maturitate de-a lungul și de-a latul lui. Ce mod mai direct și mai existențial de identificare cu ambianța, cu o livadă sau cu un huci, decît integrarea simbolică în ele a unui hagialîc, sau a luptelor între zei și titani, cu alte cuvinte încăierarea între haiduci și neferi, sau proiectarea oului lumii în toate direcțiile spațiului în jocul oinei ? Și cînd în maturitate revii pe pajiștile și în păduricile copilăriei, vechile competiții se rezolvă într-un murmur harmonic, zvon de pe celălalt tărîm. Vezi că bătrînul tei și bradul svelt sînt aceiași cu acei de acum patruzeci de ani și ai senzația unui timp suprimat. Se recreează timpul mitic. Locurile pe care s-au jucat în copilărie oameni deveniți celebri, se prefac în stadioane pe care s-au luat la întrecere umbre ilustre și se iau încă. Nu mai percepem jocul lor, dar ecoul lor persistă. Lucrurile dispar, dar le rămîne dîra.

Pe cîmpul de **turnir** se încaieră competitiv, apoi sfîrșesc prin a se îmbrățișa, nu oameni, ci cîmpuri, linii de forță, care se revarsă final în Unitate. Jocurile copiilor de odinioară devin dănțuiri euritmice. Ambianța îngînă un cîntec crepuscular, chiar în plină amiază, la ora cînd, cum spuneau anticii, Marele Pan doarme. Novalis spune că pentru omul atent toate asperitățile Universului se rezolvă într-o masă vibratorie, cu mesagii de la orizontul lumii. Bizară transmutațiune care preface în Okeanos huciul lui Cocîrță, livada lui Hoișie și huciul bisericuței mușatine de la Buciumeni. Dealtminteri, pe acesta din urmă, demult, Sadoveanu l-a transformat în Dumbrava Minunată.

Închei aceste note cu o pagină înaripată a lui Eugen Lovinescu, model neîntrecut, după cunoașterea mea, de descriere a unui peisagiu animat de umbre ilustre :

„Și acum, în amurgul zilelor de vară, tocul îmi cade din mînă, pașii mi se-ndreaptă de la sine spre păduricile din marginea orașului, pe unde am fost de atîtea ori și pe unde mi-am stimulat cele dintîi emoții literare... Iată viața, iată singurul ei sens estetic : drumul urcă la deal printre sălcii, trece pe lîngă bătrîna casă cu sfincși roșii și cu cariatide, pe lîngă bisericuța Folticenilor vechi și se deschide deodată pe tăpșanul de sus al „băncuții" cu luminozitatea văei Șomuzului, ce se prelungește adînc, departe, spre biserica și conacul Șoldăneștilor dintre plopii răsfirați cu verdeața tărcată a lanurilor pline și apoi, ocolind la stînga, prin satul Oprișenilor, printre livezile încărcate, pe lîngă biserica, în curtea căreia odihnesc astăzi oasele lui Dragoslav, pașii se îndreaptă în lata uliță a Rădășenilor, în arămurile ce se lasă peste dunga viorie a Carpaților apropiați, pe lîngă zăplazurile marii grădini, unde, în zumzetul albinelor și-a scris opera tăcutul Sadoveanu, pe lîngă bojdeuca ciobotarului Petre în care a stat Creangă pe cînd învăța la catihet, pentru a pogorî în mijlocul orășelului, spre casa cu stîlpi albi, în care s-a născut celalt povestitor moldovean, Nicu Gane — popasuri muzicale, ce dau senzația de continuitate, de fraternitate între morți și vii și îndeamnă la scurmarea mai departe a brazdei cu destine perene...". (E. Lovinescu, **Memorii I).**

Și în fremătătoarele lui amintiri, Aurel George Stino redă cuvintele lui Sadoveanu, la sărbătorirea a cincizeci de ani de viață : „La Folticeni am sorbit Apa Vie a sufletului românesc".

Astăzi, pe drumeagurile evocate magic de E. Lovinescu, s-a așternut asfalt cu bandă înflorată la mijloc. Casa veche cu sfincși, dărăpănată, s-a transfigurat în dispensar model, strălucitoare de tinerețe. Excelentă lecție de istorie, de inevitabilitatea ei, mai ales că în filigrana ei, dăinuie Folticenii vechi, ca murmur de fond.

Vasile LOVINESCU

DICȚIONAR ● DICȚIONAR ● DICȚIONAR ●

(10) 1. BERARIU-IEREMIEVICI, ARTEMIE (8 IX. 1834, Satu Mare — Suceava— 15. IX. 1922), publicist. Învață la Suceava și Cernăuți, iar din 1858 este student al Facultății de filozofie din Viena, unde studiază filologia clasică. Asemeni multora dintre cărturarii români din Bucovina acelei epoci. **B. I.** are o activitate publicistică tipic iluministă. Potrivit concepției sale, una dintre primele măsuri menite a ridica satul românesc spre lumea civilizației ar fi fost înlăturarea viciului beției, sursă a tuturor degradărilor morale și a sărăciei. **Terminul sfîntului Nicolai** (1886), **Norocul unui Satulmărean** (1888), **Din cătănia mea** (1892) sînt istorioare morale în care se face simțită suculența graiului bucovinean. **Recugetările politice ale unui muntean** (1870) ilustrează preocupările politice ale autorului. Între 1892—1895 a fost unul dintre conducătorii revistei „Candela". A colaborat la o serie de publicații din Transilvania și Bucovina.

(11) 2. BERARIU, CONSTANTIN (21. III. 1870 — 12. XI. 1929), poet. Fiul lui Berariu Artemie, profesor universitar. primul director al Teatrului Național din Cernăuți, militant pentru drepturile românilor. A colaborat la „Gazeta Bucovinei", „Patria", „Deșteptarea", „Junimea literară". Debutează în vremea studenției în „Încercări literare". Studiul **Tricolorul românesc** (1901) dedicat drapelului național este pentru autor prilej de evocare succintă a istoriei moderne a românilor. Răspîndite în publicațiile vremii, poeziile lui **B.C.** suferă influența marilor poeți (Eminescu, Goga, Coșbuc). Astfel **Buga,** odă clopotului de la Putna. calcă pe ritmul lui Goga din **Oltul. Baccanal tracic,** poem în versuri, insinuează un ritual nupțial barbar. Feeria **Făt-frumos în grădina Sfintei Vineri** (1903) este un amestec de motive folclorice și licențe poetice, iar drama **Cheleș-împărat** (1923) pastișează poemul eminescian **Călin. File din poveste.** Remarcabile rămîn însă fluența versurilor și limpezimea limbii.

(12) 3. BERARIU-IEREMIEVICI, GAVRIL (1819—1864), poet. În volumul **Poezii române** (1848) apar cîteva dintre poeziile sale, ode închinate evenimentelor de la 1848 : „Odă către nația română", „Poetico-istorică disertație asupra nației Daco-romane". Ulterior, alte evenimente vor genera entuziasmul versificator al preotului bucovinean : „Autonomia țării" (1860) și „Suceava, vechea capitală" (1862).

(13) 4. BERARIU, ION (?...?) autor al unor poezii patriotice mai cu seamă în calendarele bucovinene, precum și ale multor nuvele lipsite de dramatism.

REFERINȚE :

Loghin, Constantin, **Istoria literaturii române din Bucovina** (1, 2, 3, 4,) : **Antologia scrisului bucovinean** (2) ; **Dicționarul literaturii române de la origini pînă la 1900,** Editura Academiei, 1979 (1,3). Octavian Nestor.

DICȚIONAR ● DICȚIONAR ● DICȚIONAR ●

DEBUT

* * *

**arbori lichizi se prăbușesc
— ecoul acesta care ne doare
cum zborul închis în păsări**

**doar brațele noastre-n cărări
nespintecate de greieri
sprîncenele noastre împletind
ferestre către tăcere
— călători misterioși prin propriile
lor planete —**

**nici caii mei verzi nu vor mai
zbura**

**se leagănă doar în stînci o
tristețe**

nici toate săgețile nu vor cînta.

* * *

**— cerbii simt libertatea lor amurgind
poezia urcă pe buzele stîncilor
dimineața
ca o FEMEIE ÎN ALB
(codru umed — ochi de linx
înjunghiat)**

**și eu invidiez atîta aur într-un
munte
în mări invidiez atîta cer
— nu simt că-n aripi zboară păsări
mute—
cînd vin
în tîrziu
vînătorii
întind către
ei
pieptul alb
dar ei numai cerbi vînează
și eu mocnit ard**

Mircea DIACONU A.

ROBERT A. HEINLEIN (S.U.A.)

se ridică o casă sucită

(Continuare din numărul trecut)

— Chiar așa — veni, cenușiu, răspunsul. În ce stil e ?

— Casa aceasta lansează un nou stil. Mai nou decît televiziunea, mai nou decît săptămîna ce vine. Numai cine o vede o apreciază. A propos, continuă el rapid, pentru a preîntîmpina orice protest, ați simțit cutremurul de azi-noapte ?

— Cutremurul ? Ce cutremur ? Homer, a fost cutremur ?

— Unul mic, continuă Teal, pe la 2 dimineață. Dacă n-aș fi fost treaz, nici nu l-aș fi simțit.

D-na Bailey se-nfioră vizibil. „Of, ce țară îngrozitoare ! Ai auzit, Homer ? Puteam muri în voia cea bună. De ce m-am lăsat convinsă de tine să plecăm din Iowa, nu știu !"

— Dar, draga mea, protestă el disperat, tu voiai să vii în California, ție nu-ți plăcea Des Moines.

— Nu mai discutăm ! Ești bărbat, trebuia să te fi gîndit la asta. Cutremure !

— Iată un lucru care nu trebuie să vă preocupe în legătură cu nou casă, d-na Bailey, zise Teal. Este absolut garantată împotriva cutremurelor ; fiecare parte se află în echilibru dinamic cu celelalte.

— Sper. Unde-i casa ?

— Chiar după colțul ăsta. Iată placa. O placă mare, sub formă de săgeată, din acelea folosite de constructorii ce știu ce-s afacerile, țipa cu litere mărișoare și prea violent colorate chiar și pentru sudul Californiei :

CASA VIITORULUI ! ! !

Colosală — Uluitoare — Unică
Cum vor trăi nepoții dumneavoastră !
Q. Teal, Arhitect

— Bineînțeles, o vom scoate, adăugă el grăbit, observînd expresia pe care o luase fața ei, de îndată ce intrați în posesia casei. Intră și el în curbă cu un groaznic mieunat de roți și opri violent în fața Casei Viitorului : Voila ! Le caută fețele.

Bailey se holba fără să-și poată crede ochilor, d-na Bailey fără să-și ascundă dezgustul. Vedea o masă cubită, cu uși și ferestre, dar nici o altă caracteristică arhitectonică afară poate de decorarea exterioară, un complicat desen matematic. „Teal, întrebă Bailey încet, ce naiba ai făcut ?"

Teal își întoarse ochii de la fețele lor, la casă. Nici pomeneală de turnul trăznit, cu camerele protuberante. Nici pomeneală de cele șapte camere susținute de cea de la sol. Numai aceasta din urmă și numai ea ! „Isuse ! răcni el. Am fost prădat !"

O luă la fugă. Fără rost. În spate, ca și în față, aceeași situație : cele șapte camere-etaj dispăruseră, se evaporaseră. Bailey îl ajunse și-l luă de braț.

— Explică-te. Cum adică, ai fost prădat ? Ce ai construit aici, cum ne-a fost înțelegerea ?

— Eu am construit ce-am proiectat, o casă cu opt camere, de forma unui tesseract. Asta-i sabotaj ; asta e. Invidie. Arhitecții din oraș, ei mi-au făcut-o. Știau că le pregătesc sfîrșitul.

— Cînd ai fost aici ultima oară ?

— Ieri după-amiază.

— Și totul era în ordine ?

— Da, tocmai terminau și grădinarii.

Bailey își roti privirea peste peisajul limpede al locului. „Nu văd cum puteau fi demontate șapte camere și duse de aici într-o noapte, fără să se distrugă grădina asta".

Se uită și Teal. „Așa-i. Nu înțeleg nimic".

Li se alătură d-na Bailey. „Ei bine ? Mă lăsați să mă auz singură ? Dacă tot sîntem aici, am putea s-aruncăm o privire, deși te previn, Homer, că n-o să-mi placă".

Holul de la intrare era în perfectă ordine cu peretele mobil pliat astfel încît să se poată vedea întreg compartimentul. „Aici n-arată rău, observă Bailey. Hai să urcăm și să-ncercăm să ne dăm seama ce a intervenit. Unde-i scara ? Au furat-o și pe asta ?".

— A, nu ! sări Teal. Uite ! Apăsă un buton chiar sub comutator ; se deschise o trapă în tavan și din ea lunecă în jos un șir de scări ușoare, elegante. Scările propriu-zise erau din duraluminiu, iar barele pentru mîini din plastic transparent. Teal chicoti ca un băiețel căruia i-a ieșit un truc cu cărți, iar d-na Bailey se muie perceptibil. Era splendidă.

— Drăguță, recunoscu Bailey. Atît că nu pare a duce undeva...

— A, mda, recunoscu și Teal, cu ochii în sus, Dar, oricum, ultimul capac se dă la o parte abia cînd calci pe ultima treaptă. Să urcăm.

Ajunseră nu pe acoperiș, cum se așteptau, ci în mijlocul uneia din cele cinci camere ce constituiau etajul I al construcției inițiale.

Pentru prima dată în istorie, Teal nu avu nimic de spus. Bailey îl imită, mestecîndu-și capătul trabucului. Totul era în cea mai perfectă ordine. În fața lor, dincolo de o ușă transparentă, se afla bucătăria, visul material al oricărei gospodine, pînă la ultimul detaliu. La stînga, sufrageria cu o notă distinsă, dar în același timp grațioasă și ospitalieră, își aștepta musafirii care să-i treacă în revistă mobilele șic.

Chiar înainte de a întoarce capul, Teal știu că va găsi și camera de zi, ca și geamăna ei, imposibilități palpabile.

— Ei, trebuie să recunosc că arată într-adevăr drăguț, zise d-na Bailey. Bucătăria e o frumusețe și nici n-aș fi zis că e atîta spatiu, dinafară. Bineînțeles, sînt de făcut **cîteva** modificări. Comoda aceea, de pildă... dac-am muta-o **aici** și pune fotoliul acolo...

— Termină, Matilda, i-o tăie Bailey, fără menajamente. Ce zici, Teal ?

— Homer Bailey ! Mie...

— Termină, am zis. Teal, te ascult.

Arhitectul își mișcă într-un mod ciudat ciudatul lui corp.

— Mi-e frică să spun. Să mergem mai departe.

— Unde, cum ?

— Așa. Apăsă un alt buton și apăru o scară asemenea celei ce-i adusese aici. Urcară și se treziră în dormitor. Avea storurile trase, ca și camerele de sub el, dar era scăldat într-o odihnitoare lumină artificială. Imediat, Teal făcu să apară scara care-i duse la biroul din vîrf.

— Teal, omule, zise Bailey, hai să urcăm pe acoperiș și să vedem ce se întîmplă.

— Nici o problemă, a fost proiectată pentru diverse observații.

Ultima **scară** îi duse însă nu pe acoperiș **ci exact în mijlocul camerei de la parter, în care intraseră întîi.**

Domnul Bailey se făcu cenușiu la față. „Dumnezeule mare, țipă el, casa asta îl are în ea pe Necuratul ! Matilda, hai!". Își înșfacă soția de mînă, izbi ușa de perete și o zbughiră afară.

(Urmare în numărul viitor)

FELURIMI...

■ **Se poartă „cîntăreața cheală" :** „Eu sînt înalt de stat, sînt deștept, mă îmbrac cu eleganță și cu bun-gust, nu beau, nu umblu la cursele de cai, dar mă atrag femeile. Nici ele nu mă evită. Ba chiar le face plăcere să mă plimb cu ele. Serafima Izmailovna m-a invitat la ea de multe ori, iar Zenaida Iakovlevna, de asemenea, spunea că întotdeauna îi face plăcere să mă vadă. Dar iată, cu Marina Petrovna mi s-a întîmplat ceva hazliu, despre care aș vrea să vă povestesc. Un caz foarte obișnuit, dar cu toate acestea distractiv, pentru că mulțumită mie Marina Petrovna a devenit complet cheală, ca-n palmă. Asta s-a întîmplat așa : am venit odată la Marina Petrovna, iar ea — hop ! — si-a chelit. Și asta-i tot". (Daniil Harms. „Un spectacol ratat", 1982, p. 27).

■ **Morfologia speței umane :** „Întreaga viață poate fi privită ca un amplu discurs în care diferitele tipuri de oameni ar reprezenta diferitele părți de vorbire (am putea extinde aceasta și la diferitele state și la raporturile dintre ele). Cîți oameni n-ar fi atunci decît adjective, interjecții, conjuncții, adverbe ! Ce puțini ar fi substantive, verbe active etc., și ce mulți aceia care n-ar fi decît virgule". (Sören Kierkegaard în „Secolul 20", 222 — 223 — 224, p. 71).

■ **Repetiția este mater studiorum :** „Sînt pe cale de a scrie. Sînt pe cale de a scrie că sînt pe cale de a scrie. Sînt pe cale de a scrie că sînt pe cale de a scrie că sînt pe cale de a scrie. Sînt pe cale de a scrie că sînt pe cale de a scrie că sînt pe cale de a scrie că sînt pe cale de a scrie"... (J.M.G. Le Clézio, „Potopul", trad. Viorel Grecu, Facla, 1982, p. 112).

Dumitru BRĂDĂȚAN

„Susțin existența unei direcții..."

(urmare din pag. 1)

încuraja opiniile sprijinite pe informație riguroasă. A făcut cu adevărat școală, mulți dintre istoricii și criticii literari de azi, din generația mai vîrstnică sau mijlocie, descinzînd din școala sa, de la Cluj. A fost un mare istoric literar și a lăsat lucrări fundamentale. Proiecta să scrie o istorie a literaturii române în zece volume, două dintre ele urmînd să fie **Literatura română în epoca Luminilor** și **Romantismul românesc.** Moartea-i timpurie, la vîrsta de 50 de ani, a curmat realizarea acestui proiect și a altora.

N. C. : Pe parcursul a peste trei decenii ați desfășurat nu numai o activitate didactică prodigioasă, ci și o apreciabilă activitate științifică. Lucrările dumneavoastră au, aproape fără excepție, un numitor comun: denotă un clasicism funciar detectabil nu numai la nivelul obiectului abordat, dar și la acela al manierei de abordare, al scriiturii. Prin ce se susține, în cazul dumneavoastră, această constantă propensiune spr clasicism-structură interioară, spațiu originar, formație, alte coordonate ?

D. P. : Interesul meu pentru clasicism s-a născut din... romantism. Mă gîndeam să scriu o carte despre romantismul românesc și am făcut contract în acest sens cu fosta Editură pentru literatură. Cercetările preliminare m-au convins că trebuie să încep cu un capitol privind implicațiile clasicismului la noi. Capitolul s-a lărgit însă atît de mult încît a devenit el însuși o carte, pe urmă încă una. Și am sentimentul că n-am terminat, că voi continua. Nu știu dacă asta ține de structura mea. Este adevărat că mă străduiesc să-mi stăpînesc firea, ușor... sentimentală, că-mi supraveghez, foarte meticulos, scrisul și am învățat asta de la profesorii mei, Dimitrie Popovici și Tudor Vianu, acesta din urmă îndrumătorul meu la doctorat și, o vreme, la catedră.

N. C. : Credeți, prin urmare, într-un destin clasic al literaturii noastre, izvorînd din însăși structura spirituală intimă a poporului nostru. Este acest clasicism numai de natură tipologică sau ilustrează și aspectul axiologic ? În ce constă trăsătura specifică a clasicismului românesc ?

D. P.: Susțin existența unei direcții clasice și a unei năzuințe mai adînci spre clasicism la scriitorii români, năzuință ținînd de structura etniei noastre. Umanismul, tendința spre măsură și echilibru, spre limpezime și bun simț caracterizează firea poporului român și atari trăsături sînt recognoscibile în folclor și în creația literară cultă românească. Am scris pe larg despre aceste lucruri, au scris și alții și nu doresc să mă repet. Există, în cultura română, de la cronicari și mai dinainte, un larg interes pentru clasicism. Creația literară a unei epoci întregi — a doua jumătate a secolului al XVIII-lea și primele decenii ale veacului următor — e dominată de orientare clasică, un clasicism, e-adevărat, cu precădere epigonic. În epoca următoare, pînă la **Junimea,** epoca revoluției de la 1848 și a Unirii, romantismul domină pe ansamblu, dar clasicismul se menține și el puternic, disputîndu-și întîietatea cu romantismul pe spații întinse ale mișcării literare. El se manifestă în continuare, ca o aspirație mai adîncă, la scriitori subsumați altor direcții literare, scriitori care, fundamental, sînt, de pildă, romantici (Eminescu, Macedonski, Sadoveanu) sau realiști (Caragiale, Creangă, Marin Preda), dar care tind vizibil spre clasicism și, într-o măsură, ei ilustrează această orientare.

— N. C. : Ce ne puteți spune despre răspîndirea literaturii noastre pe plan universal și despre raporturile sale cu alte literaturi naționale?

D. P. : Traducerile din literatura română s-au intensificat în ultimele decenii. Alături de scriitori precum Eminescu, Caragiale, Rebreanu, Sadoveanu, Arghezi, Stancu, traduși în peste 25 de limbi, o serie de scriitori contemporani — Marin Preda, Eugen Barbu, Nichita Stănescu, Marin Sorescu ș.a. — sînt, de asemenea, tot mai mult traduși. Și totuși, literatura română e puțin cunoscută de către străini ; nu e, în orice caz, răspîndită și prețuită în lume pe măsura valorii ei. Am putut să verific acest lucru în cei cîțiva ani ca profesor de limba și literatura română la Universitățile din Paris și Viena. Enciclopediile și dicționarele străine acordă încă un spațiu infim scriitorilor români, iar studiile critice din străinătate privind fenomenul literar european continuă, din lipsă de informare, să ignore literatura română. Cred că o atare stare de lucruri ar putea fi parțial îndreptată prin editarea de către editurile noastre, în colaborare, eventual cu unele edituri străine, a unor sinteze, dicționare privind literatura română, în limbi de largă circulație.

N.C. : Cîteva cuvinte despre ce aveți în lucru și despre proiecte :

D. P. : Sînt pe cale de a termina, pentru Editura Albatros, al doilea volum de **Scriitori și direcții literare.** Doresc, de asemenea, să închei o carte de proză, începută de cîțiva ani și scrisă în bună parte. Mă preocupă apoi un studiu mai larg despre **baroc,** văzut dintr-o perspectivă mai puțin... barochizantă și pe care sper să-l termin pînă la începutul anului viitor. Deocamdată, mi se pare destul.

N. C. : Revenind la punctul de pornire al discuției noastre, adică la Bucovina, în ce constă, după opinia dumneavoastră, aportul acestei zone la constituirea tezaurului de cultură umanistă națională ?

D. P. : Încerc să răspund, gîndindu-mă deopotrivă la spațiul strict bucovinean, ca și la zona limitrofă a nordului Moldovei, strîns legată de Bucovina. Aici au fost pictate și se păstrează frescele de la Voroneț, Sucevița și Moldovița, de aici au pornit Eminescu, muzica lui Ciprian Porumbescu și a lui George Enescu, spiritul critic al lui Lovinescu, pasiunea de istoric erudit a lui Iorga... Mă limitez la aceste exemple de frumuseți și creatori de vîrf în cultura românească.

N. C. : Vreți să „riscați" — referindu-vă la aspectele cele mai semnificative — cîteva aprecieri în legătură cu viața spirituală a Țării de Sus la ora actuală ?

D. P. : Există, în Țara de Sus, la ora actuală, o evidentă efervescență și emulație creatoare. Mă voi referi cu deosebire la municipiul Suceava, capitala județului, în perioada copilăriei și adolescenței mele un tîrgușor dintre acelea în care, vorba lui Sadoveanu (și el, o vreme, sucevean prin adopțiune), „nu se întîmplă nimic", și care, azi, e un oraș mare și modern, o mică metropolă a nordului Moldovei, cu un institut de învățămînt superior, multe licee, biblioteci cu sute de mii de cărți, o splendidă casă de cultură, un mare muzeu județean cu activitate serioasă de cercetare, un cenaclu al Uniunii Scriitorilor cu un supliment literar lunar etc. Suceava devine periodic centrul de interes — pe plan național — al muzicii și al poeziei tinere, prin cele două concursuri desfășurate aici : **Lira de aur** și **Nicolae Labiș.** Eu văd la Suceava, într-un viitor apropiat, și un teatru dramatic și muzical, poate și o filarmonică, instituții pe care județele vecine, le au deja și care ar întregi activitatea excelentului ansamblu de cîntece și dansuri „Ciprian Porumbescu". De asemenea, nu doar un supliment, ci o revistă de cultură, permanentă.

N. C. : O ultimă solicitare (și cu asta vă mulțumesc pentru interviu): ce sugestii ne puteți da pentru ca efortul nostru depus întru ridicarea ținutei valorice a „Paginilor bucovinene" să fie încununat de rezultate care să mulțumească pe toată lumea ?

D. P. : „Paginile bucovinene" publică în mod constant o poezie bună, și, în ultimele luni, și-a îmbunătățit simțitor profilul, în ansamblu. Cred că poate fi o publicație și mai interesantă dacă sectorul critic va fi mai mult și mai îndrăzneț orientat către dezbaterea de idei privind fenomenul literar contemporan. În afară de articole în acest sens, o rubrică permanentă, vie și, la nevoie, incisivă, de note ar contribui la ridicarea cotei de interes a revistei. Și în privința prozei, cred că trebuie menținută o constantă exigență.

Îi urez colectivului de redacție, din toată inima, succes deplin !

Desen de Traian BENȚA

CONSEMNĂRI

● expoziție

Lucrările de grafică ale lui George Gavrileanu s-au adunat încet, migala asupra lor, miile de semne ale peniței pe un singur portret, sau pe haina unei singure metafore, au fost ca o moară care macină timp. Deschisă pînă acum la Suceava și Iași, expoziția sa, adunînd ceea ce artistul a conceput mai semnificativ în ultimii ani, se află în prezent la Muzeul din orașul Gura Humorului, locul obîrșiei sale. Confluența dintre cultură și talent rămîne, în cazul de față, spațiul zămislitor al întregului șir de inspirate simboluri care-i populează tablourile. Încercările de a explica lumea, de a o repovesti **(Poesis III — Cosmogonie, Poesis II — Adîncimi, Poesis VII — Paradox, Poesis VI — Legendă)** au o atingere directă cu literatura, într-atît încît pot fi socotite adesea excelente ilustrații la un text imaginar, sau ale unuia șters din întîmplare de pe hîrtie. O mișcare continuă, nefragmentată, pe elipse, narațiuni grave, în care fantasticul, ținînd adesea de mitologicul folcloric, tratează ca o frescă pereții realului **(In memoriam, Luminata gură, Piine, Pași in timp, Ștefan Voievod),** evanescența personajelor călătorind spre iluzii și ideal, transparența chipurilor, precum și un ușor hieratism autohton, explicabil în apropierea Voronețului și Humorului, fuzionează toate, împlinind o creație demnă de toată atenția. O altă serie, cea a portretelor propriu-zise, însoțite și de texte literare aparținînd artistului, deschide, credem, o altă cale, pe care lunecoasa și îndărătnica peniță a lui George Gavrileanu nu va întîrzia s-o parcurgă. (M.M.)

● cenaclu

La întîlnirea de lucru din 22 martie a.c. a Cenaclului literar „Nicolae Labiș" din Suceava a citit poezie **Ion Cozmei.** Cei care au luat cuvîntul (Octavian Nestor, Vasile Stoleru, Constantin Severin, Ion Drăgușanu. Ștefania Bâcu, Brîndușa Sumanaru, Constantin Ungureanu, Constantin Cernica. Vasile Tudor. Mircea Diaconu, Sorin Danciu, Silvia Tudor și Victor Rusu) au arătat că autorul scrie o poezie de tip tradițional, în care elaborarea metaforică a discursului constituie supremul act de intenție, configurînd (prin evocare) un univers rural emblematic.

La următoarea ședință. din 5 aprilie a.c. au citit poezie **Monika Mikó** (din Siret) și **Ciprian Vasile Stoleru** (din Suceava). Au luat cuvîntul : Mugur Andronic, Constantin Ungureanu. George Damian, Ioan Negriuc, Clement Antonovici, Aurel Buzincu. Roman Istrati, Constantin Cernica si Victor Rusu, subliniind că Monika Mikó, „avînd posibilitatea de a-și proiecta constructiv ideile", scrie o poezie de nuanță intimistă, încă insuficient decantată de imagini compuse. Poezia lui Ciprian Vasile Stoleru, descriptivă, folosind o imagistică săracă, oferă imaginea unei tendințe de „conștientizare a stării poetice" într-un joc gratuit de notații impresioniste.

(V. R.)

● bufonerii lirice ?

O apetență pentru clovnerie se face remarcată în ultima vreme la cîțiva dintre mai tinerii condeieri. De aici, o avalanșă de giumbușlucuri și tumbe verbale din care cititorul de bună credință mai că nu știe ce să priceapă. Iată însă că unele voci critice n-au întîrziat să-i și aplaude pe „originalii" autori.

Bufoneriile cultivate cu osîrdie de Petru Romoșan, de pildă, îl determină pe R. C. Cristea (vezi Amfiteatru nr. 3, martie, 1983) să exclame fără rezerve : „Petru Romoșan este unul dintre cei mai originali tineri poeți de astăzi". Recenzentul vede „în arlechinadele sale un joc foarte grav, aproape un exorcism : paiața sa se exhibă, își iese din fire, își anulează identitatea — totul într-un soi de spectacol anamnezic de o tulburătoare figurație". Ceea ce era de demonstrat...

Alt fervent amator de asemenea picanterii grotești se dovedește a fi Ion Bogdan Lefter (cu recenta sa carte „Globul de cristal"), despre care în aceeași publicație studențească se scrie : „Clovnul își începe cariera impetuos, convingător, sfătos. Haina lui execută și saltul mortal, banal de la un timp, dar și saltul șiret, **inteligent...**" Pentru a se concluziona : „Un Icar flenduros combinat în înaltul cerului cu un Pegas cu pielea peticită". Sărmanul Pegas !

Ioanid DELEANU

REALIZATORI : Ion BELDEANU, Constantin BLĂNARU, George DAMIAN, Viorel DÂRJA, Ion CARP FLUERICI, Mihail IORDACHE, Gh. LUPU, Marcel MUREȘEANU, Ion PARANICI, Mircea TINESCU, Alexandru TOMA.
Tehnoredactare : Valentin MILICI

COMITETUL JUDEȚEAN DE CULTURĂ ȘI EDUCAȚIE SOCIALISTĂ SUCEAVA
Str. Mihai Viteazul, nr. 48